

1757, 1
33
5
DISSERTATIO INAUGVRALIS IVRIDICA

AD
TIT. X. LIBRI II.
F E V D O R V M

QVAM
ANNVENTE ICTORVM ORDINE ILLVSTRI
IN ALMA VNIVERSITATE ERFORDIENSI
VNA CVM SELECTIS EX OMNI IVRE THESIBVS
DEO ASPIRANTE, ET PRAESIDE
AD CAPESSENDOS SVMMOS IN VIROQVE
IVRE HONORES

PVBlico ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT.
IACOBVS ENGELBERTVS
BIRCKENSTOCK

RHINGAVO - ERBACENSIS
INSIGN. ECCLES. COLLEGIATAE B. M. V. IN REES
CANONICVS

IN AVDITORIO ICTORVM MAIORI HORIS CONSVETIS
DIE XXV. APRILIS M DCC LVII.

ERFORDIAE,
Typis HERINGIANIS, ACAD. TYPOGR.

DISERTATIO IN VITAE VITAE

AD

TIT. I. LIBRI II.

F E V D O R V M

ANNVENTE ICTORVM ORDINE IELVSTRI

IN ANNA XVIVSIVSITATE RIVTORIVM

ETIA COM ERECTE EX OMNIVM TRIBVNS

DEO APRIANTE ET PRAESIDE

AD CIPRESSIBOS SVNTOR IN VITROVE

IVRTIIVSIVS

IVLLD RIVTORIVM IVRTIIVSIVS

IACOBVS ENGELBERTVS

BIRCKENSTOCK

ERIVSIVS - ERIVSIVS

INIGNI ECCLIA COMITATVS R. M. V. IN RIEB

CANDIDVS

IA AVITONIC ICTORVM MAIORI HORI CONSULIS

DE XAV. APRILIS M. DCCLXIII.

BRORDIAE

TYPIE HERINGIANIS AGAD IVTORA

PRAEFAMEN.

Fieri potest, ut quis argumentum
Dissertationis hujus à rationibus
vitæ nostræ longe alienum esse
putet. Vitam enim cùm Ec-
clesiæ cultuique divino dicave-
rim, erunt fortassis, qui mihi vitio vertent,
quod operam prophanae scientiæ vel minimam
dederim, aut certè quòd ab Academia discessu-
rus, ex eo potissimum Jure, quod Militantibus est
scriptum, publicè proponere quædam ausus sim.
Fieri enim solere plerumque, ut eidem stu-
diorum generi, ex quo in Academia versantes
oblectamentum cepimus, temporis partem
aliquam tribuere pergamus, eamque ob rem,
quæ nobis agenda incumbunt cetera, minus
diligenter agamus. Sed hos quidem libertati
nostræ terminos nimium angustos ponere ar-

A 2

bitror.

bitror. Velle siquidem mihi videntur à Canonico aliud non agi, nisi in choro ut adfit frequens, Numen ibi verbis præscriptis adoret, precibus addat hymnos, de cetero valetudinem curet, aliarum rerum incuriosus. Mihi persuasum profecto est, unumquemque natum esse Reipublicæ, eamque ob causam oportere, ut utilitatem illi aliquam ex se præstet, opera Cives juvet, Consiliis, exemplo, litterarum denique studiis, quantum potest. Secus qui fecerit, eum ego nec numini, quæ deberet præstare omnia nec sibi ipsi adesse existimo. Litterarum profecto studia, licet ingens eorum sit diversitas, maxima tamen singula nobilitantur utilitate. Nec de eo ambigitur: Difficilis est scientia aditu: Nam & diurnitatem temporis, & haud parvi laboris pervicaciam sibi postulat. Quæ cum ita sint, quid de utilitate hujus conaminis sperare mihi liceat, Tuo, Lector Benevole, arbitrio permitto. Juvenem me agnosco, & exigui virium moduli probè conscius mihi sum. Utilitatem itaque satis magnam percepisse existimabo, si monitus abs Te, aut meliora edoctus fuero.

Tuu-

Titulus X. Lib. II. Feud.

Qui a Principe de ducatu aliquo investitus est, Dux solito more vocatur. Qui vero de Marchia, Marchio dicitur. Dicitur autem marchia, quia marcha, & ut plurimum juxta mare sit posita. Qui vero de aliquo comitatu investitus est, Comes appellatur. Qui vero à Principe vel ab aliqua potestate de plebe aliqua vel plebis parte per feudum est investitus, is capitaneus appellatur: qui proprie Valvasores majores olim appellabantur. Qui vero à Capitaneis antiquitus beneficium tenent, Valvasores sunt. Qui autem à Valvasoribus feudum, quod à Capitaneis habebatur, similiter acceperint, Valvasini, id est, minores valvasores appellantur: qui antiquo quidem usu consuetudinem feudi nullam habebant. Valvasore autem sine filio mortuo, feudum, quod valvasori minori dederat, ad Capitaneum revertebatur: Sed hodie eodem jure utuntur in Curia Mediolanensi, quo & Valvasores. Ceteri vero, qui ab antiquis temporibus beneficium non tenent, licet noviter à Capitaneis seu Valvasoribus acquisierint, plebeji nihilominus sunt. Nam illi, qui soldatam habuerunt, vel acceperunt, vel habent: per eam nullum pedagium, sed nec feudi usum acquirunt. Soldata autem est praestatio quadam annua gratuita, quae à neutra parte transit in heredem; morte enim dantis, vel accipientis interveniente finitur. Soldata vero dicitur, quia plerumque in solidorum donatione consistit: quandoque autem in vino & annona consistit.

S. I.

Esse quaedam ab Auctore minus recte, quaedam obscurius dicta, cuilibet harum rerum vel mediocriter perito statim adparet. Et origo quidem vocis *Marchia*, quemadmodum & *Soldata*, longe aliter ac pro animi sui sententia sese habet; Cum autem ea de

re dubium amplius nullum superfit, præterea vero, cetera ut intelligas, vocum, quas modo diximus, etymologia parum aut omnino nihil faciat, visum est nobis, eam suo loco relinquere.

§. II.

Obscura sunt, quæ de antiquo *Valvasinorum* jure Auctor affert, itemque de *Pedagio*. Quæ ut lucem, quam quidem adferre illis possumus, à nobis accipiant, Dissertationem nostram bifariam dividere animus est.

P A R S I.

§. III.

Longobardorum populus eo tempore, quo Pannonia Hunnis relicta in Italiam irrupit, omnis erat martius. Omnes Longobardi enim, quod bello assuefacti & in armis exercitati essent, ingruente vi hostium, arma capere, & in bellum proficisci debebant; pristini vero regionis habitatores, Itali nempe, neque provincia decedere, neque occidioni dari jubebantur, sed suo quisque loco remanens, agrosque colens aut opificia exercens, dominio rerum suarum perfruebatur, ceterum tributa persolvebat. Cum autem divisus esset omnis Longobardorum exercitus in *Scaras* complures, aut, si mavis, in cohortes aut legiones, quarum unaquæque Duci suo parebat, quilibet Ducum ex pacatis provinciis uni præerat, ea quidem lege, ut Regi jussus cum armatorum numero adesset, & quo paratos milites, ac ad expeditionem promptos semper haberet, provinciæ, quam regendam acceperat, redditus ex parte illis distribueret. Urbem nempe provinciæ primam,
Dux

Dux ipse sibi habebat; reliqua provincia in tot dividebatur partes, quot Longobardorum *Fava*, id est gentes, imperio ipsius suberant. Acceptam provinciae partem gens quaelibet pro familiarum, ex quibus composita erat numero, denuo dividebat. Hinc cum omnes unde viverent, ab Italis acciperent, fiebat, ut rei familiaris cura nemini impedimento esset, quo minus promptus, & armatus in expeditionem exire posset.

§. IV.

Duo nobis demonstranda sunt. *Primo* praediorum quae habebant, dominium Italis mansisse integrum; *Deinde* provincias eo quo diximus modo divisas fuisse.

§. V.

Et mansisse Italos praediorum dominos, multis argumentis demonstrari potest. Nullibi enim Romanos rebus suis exutos refert Diaconus, sed per *hospites* divisos, & *tributarios* effectos, ut tertiam partem *frugum suarum* Longobardis persolverent, *) & L. III. c. 26. de temporibus Auctoris loquens, populi tamen, inquit, aggravati inter *hospites Longobardos* partiuntur. Qui quaeso? Longobardi, complures ante annos Italiae Imperium adepti, vocari possent hospites, nisi de hospitio, quod Itali ipsis praebant sermo esset? ac quoniam Longobardus omnis erat miles, idemque & hospes, nemo militum praedii, quod homo Italus tenebat, erat dominus, sed ibi versans accipiebat ab Italo, quod hospes hospiti praestare solet, alimenta intellige & habitationem.

*) L. II. c. 32.

nem. Diferte Diaconus, Italos tertiam *frugum suarum* partem tributi loco perfolviffe. Quodfi fruges illorum erant, erant illorum profecto & prædia, in quibus natæ fruges. Jam Italis quod fictioni confentaneum est, in fervitutem redactis, Longobardos prædiorum fuiffè dominos finge: unde quæfo victoribus quidvis in victos licere sibi arbitrantibus ea continentia, ea imperandi modestia, ut minime duas frugum partes, sed non nisi tertiam sibi pofcerent. Mitto jam, tributa non perfolvi nisi ex bonis propriis. Tantum profecto abest, ut Longobardi rerum suarum dominio quemquam exuerent, ut *) Arani licet, aut omnino pagani, concederent, “Felici Tarvisianæ Ecclesiæ Episcopo “id postulanti omnes Ecclesiæ suæ facultates, & eorum “Rex Alboinus per suum pragmaticum postulata firma-
“ret.” Erat sane hoc testante Diacono mirabile in Regno Longobardorum, “nulla erat violentia, nullæ “struebantur insidiæ, nemo aliquem injuste angariabat, “nemo spoliabat &c. Nemo itaque rerum suarum dominio quemquam exuebat.

§. VI.

Nec te moveat, *feuda* in usu fuiffè apud Longobardos. Feuda enim illa hospitia erant; pars frugum. Hæc inquam, tributa dividebantur inter Longobardos, ut rebus ad vitam tolerandam necessariis muniti, militiæ promptius vacarent. Hæc, licet ex his, quæ modo attulimus, clare appareant, ut tamen animo Lectoris omnem ea de re dubitationem eximam, ad duo

*) Diaconus L, II, c. 12.

duo provoco privilegia huic opellæ infra §. XLIV. & XLV. inferta, quorum alterum ab Imperatore Fridrico I. quibusdam Longobardis concessum, alterum à Carolo Magno. Utrumque *feudi* vocem ita adhibet, ut tributum, genus certe tributi, significet. Nec dubitare quis poterit, hunc, quo Imperatores Longobardis loquentes, utebantur, vocis significatum, eundem, quo utebantur & ipsi Longobardi, fuisse. Quæ quidem adeo vera sunt, ut antiquas Longobardorum consuetudines explicaturus sit nemo, nisi vim vocabuli, quemadmodum diximus, explicet.

§. VII.

Nunc de provinciarum divisione ut disputemus, ordo postulat. Producimus autem ea de re testem & litterarum studiis clarum, & ex ipso Longobardorum populo prognatum, eamque ob causam omni exceptione majorem, PAVLVM WARNEFRIDI filium, alio nomine PAVLVM DIACONVM; sic enim ille Libro II. "dum Alboin animum intenderet, quem in his locis *ducem* constituere deberet, Gisulphum, ut fertur suum nepotem, virum per omnia idoneum, qui eidem *Strator* erat, quem lingua propria *Marpabis* appellant, For-Julianæ Civitati, & toti regioni illius præficere statuit. "Qui Gisulphus non prius se regimen ejusdem civitatis & populi suscepturum edixit, nisi ei, quas ipse eligere voluisset, Longobardorum Faras, hoc est, *generationes* vel *lineas* tribueret. Factumque est, & annuente sibi rege, quas optaverat Longobardorum *præcipuas prosapias, ut cum eo habitarent, accepit, & ita demum DVCTORIS honorem adeptus est.*"

B

§. VIII.

§. VIII.

Patet ex hoc Warnefridi testimonio, 1. Gif sulphum regio quidem sanguine prognatum, ducis vero munere apud Longobardos eam ob rem functum minime fuisse, quod omni Longobardorum multitudine inter duces olim divisa, nulla nunc, quam ipse duceret, populi pars supererat. Deinde 2. regem, cum provinciæ foro-Julienti præficere ipsum vellet, ducis nomen imponere ipsi non potuisse, nisi tradita prius imperio illius parte Longobardorum, id est exercitus. 3. Gif sulphum minime singulos viros, ut ipsis imperet, delegisse, sed integras gentes, hasque 4. cum illo habitasse.

§. IX.

Itaque cum provincia duci tradita, minime in tot partes, quot ille armatos secum habebat, aut in bellum educere debebat, sed in æquales numero gentium divisa fuerit, facile perspicimus, reditus, quibus gens quælibet fruebatur, jure hæreditario apud ipsam fuisse, ea tamen lege, qua provinciam ipsam dux à rege acceperat, id est, ut duci in bellum exeunti certo cum armatorum numero adesset, quemadmodum dux regi. Ast, quoniam gens, familia, aut milites prædii, ex cujus reditibus alebantur, domini non erant, nullam accipiebant injuriam, si rex eos provincia decedere jussos, alibi subsistere jubebat. Et exinde adparere arbitror, quam ob causam Feudista L. I. T. I. asserat, antiquissimo tempore feudum sic fuisse in dominorum potestate connexum, ut quando vellent, possent rem a se in feudum datam auferre. Auferebatur sane feudum militi ex provincia evocato: poterat autem evocari, quando

quando regi placebat. Auferebat sane Rex ceteris ducibus lectissimas gentes, ut Gifulphi ducatu eas traderet. Quam ego rem inter artes imperii fuisse arbitror, ut augendi potentiam ducum, minuendive, potestas semper esset regi.

§. X.

Copiæ itaque, quas dux in bellum educebat, tot constabant turmis, centuriis, aut vocabulo apud nos recepto, companiis, quot imperio illius suberant Longobardorum gentes. Et quoniam turma quævis ductorem ut haberet, necesse erat, nomen illi rei conveniens imponebatur, & olim quidem *Valvasor major*, feudistæ vero temporibus, *Capitaneus* appellabatur.

§. XI.

Hujus curæ demandatum erat, ut numerum, quem duci sistere debebat militum, præsto haberet, ex quavis nempe familia militem, ut credibile est, unum, aut suadente necessitate plures; eamque ob causam illius erat officii, ut partem provinciæ, tributa intellige, ex illa parte præstanda, gentique, cui præerat, assignata, in singulas familias aut sorte, aut secundum boni viri arbitrium divideret. Hinc intelligimus, qui feudistæ dicat: "Capitaneum esse, qui de plebe aliqua, vel plebis parte per feudum est investitus." Plebs enim, quod sætis exploratum, illis temporibus vicum, pagum, aut oppidum significabat; Duces vero, quod ex Diacono discimus, urbem provinciæ suæ sibi habebant, & in ea vitam degebant, quo factum, ut gentibus sub imperio illorum viventibus dari non potuerint nisi pagi, vici, castella & oppida minora, id est pro seculi illius lo-

quendi more, plebes; plures nempe genti unicæ, una, familiæ uni, aut si paucos ea viros numerabat, forsitan pluribus.

§. XII.

Familiæ cuius plebs aliqua ea lege a Capitaneo dabatur, ut ex redivibus, id est tributis, quæ ab incolis plebejis pendebantur, vitam sustentaret, equos aleret, arma sibi compararet, & militem unum vel plures Capitaneo sisteret. *Plebes* itaque, aut partes earum dabantur per *seudum* a Capitaneo *Valvasoribus*.

§. XIII.

Fuisse familiæ cuius rectorem aliquem ætate aut fortitudine conspicuum, eamque ob causam *Senioris* nomine clarum, itidem ex Diacono discimus. Refert enim ille L. IV. c. 44. 45. "ducem Beneventi *Arichin* Grimoaldum & Rodoaldum ducis quondam Forojulienensis Gifulphi natos, jam florem juventutis habentes, quasi *proprios filios* Longobardis, qui ipsi aderant, commendasse, diem deinde obiisse supremum. Defuncto itaque illo, filium Ajonem ductorem Samnitum fuisse factum, cui sicut *seniori fratri & domino* Rodoaldus & Grimoaldus per omnia paruerint."

§. XIV.

Satis clarum est, Rodoaldum & Grimoaldum, quod ex duce forojulienfi prognati, bona paterna in ducatu isto habebant, & ob id exercitus forojulienfis milites esse censebantur, aliam causam, cur Ajoni parerent, non habuisse, nisi quod a patre ipsius adoptati erant pars familiæ, & fratres Ajonis ætate ipso juniores esse putabantur.

§. XV.

§. XV.

Parebant igitur fratres ætate juniores *Seniori*, & exinde factum fuisse existimo, ut significatus vocabuli ad quemvis feudi dominum paulatim sit translatus.

§. XVI.

Sed, quo clarius appareat, Capitaneo id agere incubuisse, ut ex tradita sibi provinciæ parte, certum aliquem armatorum numerum duci sifteret, eamque ob causam eo gavisum fuisse jure, ut bona alendis militibus dicata, familiis singulis distribueret, ea quæ de majoribus suis Diaconus ipse narrat, breviter adducere animus est.

§. XVII.

Refert autem L. IV. c. 39. avavum suum *Leupichin* cum ceteris Longobardis in Italiam advenisse, eoque rebus humanis exempto, filios, quos puerulos reliquerat, omnes ab Avaribus captos & in Pannoniam abductos fuisse. Ibi proavum suum *Leupichin* nomine, complures annos servitutem tolerasse, tandem vero, relictis germanis, se ipsum fuga in libertatem vindicasse. Redditus oris patriis "ad domum, in qua ortus fuerat, pervenit: quæ ita deserta erat, ut non solum tectum non haberet, sed etiam rubis & sentibus plena esset. Quibus ille succis & muneribus deinde confanguineorum & amicorum suorum ditatus, & domum reædificavit, & uxorem duxit, *sed nihil de rebus, quas genitor suus habebat, exclusus jam ab iis, qui eas invaserant, longa & diuturna possessione, conquirere potuit.*"

§. XVIII.

Redux ex captivitate *Leupichis*, offendit paternam

nam domum a nemine occupatam, sed vetustate collapsam, sentibusque obsitam. Ex quo intelligimus, nec aream domui adjacentem, hortisque aut stabulis aptam, per absentiam domini a quoquam occupatam fuisse. Qui fiebat itaque, ut cetera patris bona vindicare sibi minime potuerit? Nam & amicos habebat & consanguineos, & utrorumque in se benevolentiam usu cognitam. Oportet itaque, ut ceterorum, quae pater possederat, bonorum occupatio, Longobardorum moribus consentanea, hancque ob causam iusta fuerit, nec propterea iudex aut Capitaneus adiri, nec possessores in jus vocari potuerint. Domus ad patrimonium Leupichis pertinebat, ac ut vocabulo Longobardis usitato utar, ad allodium ipsius. Nec occupata igitur, nec a quoquam tacta fuerat; fieri enim poterat, ut in servitutum abducti filii, aut omnes, aut eorum aliqui, libertati pristinae restituerentur. Alia longe ratio erat bonorum, ex quibus miles ali, Capitaneoque in bellum proficiscenti fisci debebat. Haec enim, familia Leupichis penitus sublata, quod ratio eorum postulabat, in alium quendam ex Longobardis translata fuerant, auferri iam nescia. Cum enim, narrante Diacomo, per absentiam abavi sui, vasta alnus intra paternae domus parietes succreverit, factum esse omnino videtur, ut Longobardus paterni feudi possessor, eodem temporis spatio familiam & filii & nepotibus auxerit, quibus jus a Capitaneo in genitorem collatum, & navata in bellis opera confirmatum, auferri nequebat.

§. XIX.

Planum itaque est, quod ait Feudista: *Valvasini antiquo*

antiquo quidem usu, consuetudinem feudi nullam habebant. Valvasore autem sine filio mortuo, feudum, quod valvasori minori dederat, revertebatur ad Capitaneum. Ubi obiter monemus, consuetudinem feudi habere, idem esse, ac jure feudali gaudere. Cetera plana sunt, ut diximus.

§. XX.

Dabatur enim feudum Valvasori 1. a Capitaneo, 2. ob operam in bello præstandam. Poterat fieri, ut Valvasor aliunde haberet, ex quo vitam sustentaret, & necessaria ad expeditionem bellicam sibi compararet; poterat fieri, ut comparandis, quibus indigebat, omnibus pars feudi sufficeret: poterat itaque aut feudum integrum, aut partem illius alii cuidam concedere. Sed alius ille feudi consuetudine non utebatur. Cum enim jus referendi aliquem in militum numerum ad Valvasores minime pertineret, sed ad Capitaneum, ipse, de quo nobis sermo est, feudi possessor miles non erat, sed qui possessionem illi concesserat, quo absque liberis defuncto evanescebat jus feudum possidendi ab hoc in illum translaturum, & feudum revertebatur ad Capitaneum, qui milites duci suo sistendos, legere, ac ne numerus eorum decreveret, curam gerere debebat. Ex his ratio patet, cur Tit. VII. L. I. declaret, e natura feudi esse, ut feuda a Capitaneis data, absque culpa revocari non possint, Valvasino vero data, omnino. add. T. XVI. L. I.

§. XXI.

Quoniam miles erat nemo, quia feudum justo titulo possidebat, sed quia a Capitaneo inter milites erat relatus, fieri poterat, ut Valvasinus ab illo inter milites refer-

referretur. Quod si quis belli casus variamque fortunam animo perpendat, conceder facile, accidisse nonnunquam, ut inter milites legeretur, qui Longobardus non erat, eamque ob rem militari genere minime ortus, sed plebejo. Nec exempla desunt, quorum nonnulla statim prolaturi sumus. *) Quod si annuente Capitaneo pars aliqua feudi, imo & integrum feudum a Longobardo tribuebatur plebejo aut diversæ nationis homini, in familiam ille tribuentis transibat, & deinceps jure Longobardorum censebatur, quo fiebat, ut & posteri ejus pro militibus haberentur, & consuetudine feudi uterentur.

§. XXII.

Hinc Feudista pergit. *Hodie Valvasini in curia Mediolanensi eodem jure utuntur, quo & Valvasores. Ceteri vero, qui ab antiquis temporibus beneficium non tenent, licet noviter a Capitaneis seu Valvasoribus acceperint, plebeji nihilominus sunt.* Sublato enim Longobardorum imperio, cum Rex Francorum Carolus Italiæ regnum adeptus esset, nemini quidem jura olim acquisita auferbantur, sed & personæ, & bona, quæ tunc feudorum jure utebantur, iisdem utebantur & deinceps. Aliquam

*) Adlectos fuisse nonnunquam in Longobardorum numerum, qui ex alia gente erant, exempla in Diaconi libris obvia satis demonstrant. Refert enim L. I, C. 12, "obtulisse se quendam ex servili conditione "ad pugnam cum Assipito quodam bellicosissimo ineundam, ea ratione, ut, si de hoste victoriam caperet, a se suaque progenie servitutis navum auferret." Et sequenti capite narrat: "Longobardos "in Mauringam pervenientes, ut bellatorum possent ampliare numerum, plures a servili jugo ereptos ad libertatis statum petduxisse. "Et Cap. 20. Hinc Longobardi ditiores effecti, aucto de diversis gentibus, quas superaverant, exercitu, ultro ceperant bella expetere &c.

Aliquam tamen res feudalis mutationem est experta: Capitaneis enim liberum amplius non erat, militum suorum numerum pro lubitu augere, aut extincta vassalli familia, feudum, quod illa tenebat, in aliam conferre. Erat enim e re Caroli, ut vires Longobardorum frangerentur, maxime postquam dux forojulienfis rebellare tentaverat. Ex eo tempore Carolus, referente id Monacho Egolismensi, in civitates, quæ rebellaverant, Francos misit, & *Sigonio* teste, legem salicam in Italiam intulit.

§. XXIII.

Quod si quis existimet, Feudistam ad remota Caroli tempora fortasse non respexisse, sed ad alia, ætati qua virebat, propiora, id quidem concedere facile possumus. Sufficit eam fuisse reipublicæ Longobardicæ rationem, ut cives omnes rei bellicæ studerent, opificia vero & culturam agrorum, populis quos devicerant, id est, Italis aut Romanis relinquerent, hisque tributa imperarent. Itali itaque plebeji dicebantur, Longobardi vero milites. Et quoniam solis Longobardis curæ erat, ut communem patriam armis tuerentur, præstantiores Italis habebantur. Præterea quoque soli Longobardi erant liberi, id est, nobiles; tributa enim nemini pendebant, sed ab Italis accipiebant. Ex quo perspicimus, neminem moribus eorum fuisse nobilem, nisi in commilitium adscitum. Tunc enim civis & Longobardus esse censebatur. Quam ob rem statim apparet, ex militibus nemini jus nec fuisse, nec esse potuisse, ut extraneum hominem familiæ suæ obtruderet, ac proprio ausu in commilitium Longobarum

rum adficeret, sed auctore Capiteo, aut Duce face-
re id debuiffe. Hos vero sibi ipsis minime defuiffe,
sed quando militum numero imminuto, vires populi
tuendo imperio minus fufficere videbantur, admiffiffe
extraneos homines in focietatem armorum & nobili-
tatis, exempla demonftrant.

§. XXIV.

Hanc augendi milites libertatem fublata fuffe,
poftquam Longobardi alieno parere imperio coacti
fuerant, æquus rerum arbiter, facile opinor, concedet,
etiãmi nobis per obfcuritatem hiftoriæ, alia nunc præ-
ter Egoifmenfis Monachi & Sigonii, fcriptorum testi-
monia non occurrant. Videtur autem libertas, de qua
nobis fermo eft, apud Longobardos denuo obtinuiiffe,
poftquam fublato Carolidarum in Italiam imperio,
fumma rerum ad ipfos redierat. Nova deinde rerum
converfio fecuta eft, cum Otto Germaniæ Rex, pulfo
Berengario, & Italia in potefatem redacta, imperium
in Germanos transferret. Dubium itaque eft, ad
quænam tempora respexerit Feudifta, cum *Valvaſinos
antiquo uſu feudi confuetudinem habuiſſe nullam* ſcriberet.
Toties enim nullam habuiſſe, ipfa rerum argumenta
evincunt, quoties modicæ Longobardorum vires Italiæ
Regibus erant commodo.

§. XXV.

Reſtat, ut rationem reddere conemur, quam ob
rem Feudiſtæ temporibus *Valvaſini in curia Mediolanenſi
eodem jure uſi ſint, quo & Valvaſores*. Quoniam jure
illo nuſquam, niſi eo quo Feudiſta narrat loco, ute-
bantur, ratio ex ipſa Mediolanenſium republica peten-
da

da videtur. Illis autem temporibus Mediolanum Duci minime suberat, sed ipsi Regi parebat, quemadmodum plurimæ Longobardorum Civitates. Accidit deinde, ut Mediolanenses opibus elati, de libertate cogitarent, & quo pacto cogitata ad exitum perducere possent, sollicitè circumspicerent. Hanc ob rem, ceteras civitates aut in servitutem trahere, aut imperio suo vi subicere conantes, ut magnum semper militum numerum præsto haberent, maxime laborabant. Licebat itaque cuivis civi, ut feudum, quod possidebat, in plura minora divideret, ac reipublicæ plures ex eo milites fieret. Sed hæc pluribus demonstrare, quoniam argumenta, quibus sententia nostra nititur, ex illorum temporum historiis petenda forent, difficile autem factum sit, rerum tunc gestarum seriem breviter exponere, in aliud tempus differre cogimur. Speramus autem rationem a nobis modo allatam, cuivis historiarum gnaro, etiamsi fortasse minus certam, vero tamen haud absimilem, visum iri. Eodem certe seculo quo Feudistam patriæ consuetudines in litteras redeiisse novimus, Mediolanenses regiæ potestati summis viribus oblietabantur, & modo secunda fortuna usi, vicinas civitates sibi subiciebant, modo in angustias redacti, extrema pericula subibant. Omnino itaque id agere debebant, ut ex iisdem redditibus, quam plures possent, milites alerent, & ad expeditionem bellicam promptos haberent. Diserte Otto *Frisingensis* L. II. c. 13. "Itaque, inquit, ut ad comprimendos vicinos materia non careant, inferioris conditionis juvenes vel quoslibet contemptibilium etiam mechanicarum artium opifices,

“ces, quos ceteræ gentes ab honestioribus & liberalioribus studiis tanquam pestem propellunt, ad *militiam* cingulum, vel dignitatum gradus assumere non dedignantur.“ Ejusmodi homines Fridericus I. Imperator a militia removerat, sanciens, referente Urspergenſi, “ne cingulum militare aliquatenus assumant, & qui jam assumerunt, per judicem provinciae a militia pellantur.“ Quæ cum ita sint, intelligimus Mediolanensium regiae potestati maxime infensos, latam a Friderico legem minime curasse, sed pristinis moribus inhærentes, quam maximum poterant militum numerum sibi comparasse.

§. XXVI.

Hinc ait Feudista: *Ceteri*, id est, ad curiam Mediolanensem non pertinentes *qui ab antiquis temporibus beneficium non tenent, licet noviter a Capitaneis seu Valvasoribus acceperint, plebeji nihilominus sunt.* Discrimen inter militem & plebejum hoc erat, ut hic tributa penderet, ille pericula belli subiret. Proprio itaque ausu plebejus oneri se subducere, aut genus servitii mutare minime poterat. Et olim quidem, cum omnis Italus plebejus, omnis Longobardus miles esset, facile erat, ut Italus ad militiam transfiret. Poterat enim & genere nobilis, & virtute clarus, & divitiis conspicuus esse. Itaque suadente id vel necessitate vel amicitia, relati fuere in militum numerum quam plurimi, nec tandem supererant, qui legi possent alii, nisi vilioris conditionis, genere, animo & armorum usu militibus minime pares. Sic fiebat, ut *plebeji* appellatio & idem & aliud ac olim, diceret. Nam & illis & quæ præ-

præcesserant temporibus, plebejus erat, qui militibus tributa pendebat. Sed olim, eo scilicet tempore, quo Longobardi imperio potiebantur, omnis Italus erat plebejus; Feudistæ ætate, non nisi inferioris conditionis; reliqui enim ad milites transferantur.

§. XXVII.

Quamobrem nulla adest ratio, cur ad Feudistæ verba hæsitemus, quasi diuturna feudi possessione nobilitatem acquiri posse, illa innuant. Eo enim tempore quo Longobardi rerum potiebantur, ut nobilem diceret aliquem, aut genere nobilis esse debebat, aut militia. At generis nobilitas nihil ad feudum. Sic enim Diaconus L. II. c. 32. "His inquit, diebus multi *nobilium Romanorum* ob cupiditatem interfecti sunt, reliqui vero pes hostes *) divisi, ut tertiam partem suarum frugum Longobardis persolverent, tributarii efficiuntur." Nam Longobardi, quod negotii fieri volebat, imperium in Italos armis partum, armis tueri ipsi debebant, nec curam hujus rei victis & in potestatem redactis, permittere poterant, & quoniam manus armis impeditæ agris colendis, reliquisque, quibus vita sustentatur, laboribus vacare nequi-

C 3

qui-

*) De eo tempore Diaconus loquitur, "quo Longobardi Regem non habentes, Ducibus parebant. Sed Longobardi tum hostes Romanorum, id est Italarum non erant, sed domini; nec nobiles illi interfecti, quia dicto non audientes, bellum moliri credebantur, sed quia opibus conspicui." Legendum itaque puto, per *hospites* divisi, id est per Longobardos. P. Obur sententiæ nostræ addit *Lindenbergius* in observationibus editioni quam curavit, adjectis, monens, codices alios *hospites* habere, alios, *Parcs*. Porro ex his Diaconi verbis colligimus, nobiles Romanos dum Alboinus imperabar, aut omnino nulla, aut quod magis credibile videtur, leviora tributa persolverisse.

quibant, unde vitam tolerarent ab Italis accipiebant. Soli itaque a tributis immunes, eamque ob causam soli liberi atque nobiles, quia soli militares, soli tuendo imperio, gerendisque reipublicæ negotiis intenti. Hæc itaque nobilitas possessionem feudi præcedebat, tantum abest, ut possessione, quam diximus, acquisita fuerit. Quod enim si dantem respexeris, tributum erat, idem si accipientem spectes, feudum est. Hinc apparet, verissima & naturæ feudorum maxime convenientia protulisse Feudistam, cum eos qui ab antiquis temporibus feudum haberent, nobiles haberi affirmat. Antiquitus certe feudum apud Longobardos concedebatur nemini, nisi homini libero, a tributis immuni, ex populo domino prognato, eamque ob rem militi; certissimum ergo nobilitatis argumentum, possessio feudi a majoribus antiquitus acquisiti. Non quia feudum illud diu possessum erat, sed quia antiquitus familiæ datum. Ut enim tunc concederetur, familiam tunc nobilem esse oportebat. Hujus nobilitatis testis est possessionis diuturnitas, origo vero minime.

§. XXVIII.

Hæc perpendenti, fons omnis discriminis feuda inter Longobardica & Germanica mox patebit. Longobardi enim, Italiam intrantes, solum nempe haud patrium sed alienum, in quo hæreditates a parentibus relictas quas sibi vindicarent, omnino nullas habebant, consultum esse minime putabant, ut Italis occidionis dadis, domini prædiorum ipsi fierent, sed unicuique incolarum res suas sibi habere permittentes, domini, quod homo Italus habebat, vim, non nisi ex parte aliqua

qua diminuebant. Usum fructum loquor. Dux in provinciam missus, accipiebat provinciam non dominium sed imperium, ut pacatam servaret, ut tutam ab hostibus redderet, ut milites ducatu suo concessos, ad expeditiones paratos haberet, ipsisque unde viverent, distribueret. Ast quoniam licitum ipsi non erat, incolas bonis aut praediis suis exuere, qui militibus dominium praediorum concedere potuisset? Jus ipsis concedebat, partem fructuum praedii a domino exigendi, cuius nempè familiae ex certo aliquo praedio. Hoc jus feudum est, aut si curatius loqui velis, jus feudi; usum feudi, Auctor noster appellat. Origo itaque ejus, imperium in populum devictum, sed clementer habitum, cui nec vita nec bonorum dominium eripiebatur. Longe aliter res se habet, si populum spectes liberum, in ipso natali solo degentem. Omnis enim tellus patria, inter cives cum olim divisa sit, ingenuorum quilibet, unde vitam toleret, a parentibus accepit, libertatem vero patriae tueri, quoniam ipse illa fruitur, ab ipsa natura cogitur: Ergo, haec militia nihil ad feudum. Quod si potentiori alicui militiam quis spondeat, utque praestari illa possit, dominium utile praedii alicujus ab ipso accipiat, libertas pristina hactenus immittitur, ejusmodi vero feuda dominio praediorum innituntur. Magna itaque inter haec & Longobardica illa, intercedit differentia. Sed de his plura nunc proferre nolumus.

§. XXIX.

Licebit tamen nobis dubitationem aliquam ex Diaconi verbis haustam, Lectoris animo eximere. Refert enim ille L. II. c. 31. *Clephonem*, postquam Longo-

Longobardis præesse cœpit, "multos Romanorum vi-
 "ros potentes, alios gladio extinxisse, alios ab Italia ex-
 "turbasse."¶ Secuti sunt Clephone extincto, vestigia ejus
 duces, apud quos sublata potestate regia, imperium
 tunc erat. Diaconus enim, "per hos, inquit, Longo-
 "bardorum duces, septimo anno ab adventu Alboin &
 "rotius gentis, spoliatis ecclesiis, sacerdotibus interfe-
 "ctis, civitatibus subrutis, populisque, qui more sege-
 "tum excreverant, extinctis, exceptis his regionibus,
 "quas Alboin ceperat, Italia ex maxima parte capta, &
 "a Longobardis subjugata est." Videntur itaque iis
 temporibus, id est, primis post adventum Longobardo-
 rum in Italiam, feuda dominio innixa apud ipsos in usu
 fuisse.

§ XXX.

Sed responsio haud difficilis. Clephonem & duces
 prædia dominis erepta militibus in feudum dedisse,
 Diaconus minime refert. Neque ut darent, necesse erat,
 quod omnis Longobardorum multitudo paucis ante
 annis in Italiam deducta, unde viveret, jam habebat.
 Sed durum videbatur, non nisi fructuum partem in
 patrimonio habere: Multis itaque Itatorum e medio
 sublatis, prædia dominis vacua duces sibi retinebant,
 allodii nempe jure. Hinc intelligimus, qui fieri potue-
 rit, *) "ut duces restituto regno, omnem substantiarum
 "suarum medietatem regalibus usibus tribuere potue-
 "rint, ut esset, unde rex ipse sive qui ei adhererent,
 "ejusque obsequiis per diversa officia dediti, alerentur."
 Nam

*) Diac. L. III, c. 16,

Nam bona regalibus usibus tributa, ipsorum erant propria, nulla militiæ lege gravata. Vera autem esse, quæ modo dixi, opus intellige, fuisse minime, ut militibus a Clephone aut a ducibus feuda darentur, eamque ob causam non apparere, cur data nihilominus fuisse, credibile quis existimet, ex Gregorio magno *) intelligimus, qui provincias a ducibus bello petitas, postquam habitatoribus aut ejectis aut occisis desertæ erant, nullos ex Longobardis incolas accepisse, sed feris bestiis permissas, jacuisse incultas, testatur. Timebant itaque duces, ne multitudo Italorum paucitati suorum damno esset. Rei totius ordinem hunc accipe.

§. XXXI.

Rex alboinus Italiam petiturus, populi sui paucitate motus, auxilia circumspicere cœpit. Multis itaque ex Gepidis Sarmatis aliisque populis in societatem assumptis, Saxonibus præcipue, quibuscum vetus illi amicitia intercedebat, commilitium obtulit. Miserunt illi XX. Millia armatorum, cum uxoribus liberisque, id est, totidem millia familiarum. Intrata deinde Italia, subacta, pulsus Exarchi copiis paucos intra annos, magna illius pars a victoribus divisa. Tunc Saxones, quamvis ut in Italia habitarent, advenerant, **) assumptis secum uxoribus suis liberisque, missa Italia, iter in patriam instituunt. Addit Auctor causam, "permis-
"sa ipsis *in proprio jure subsistere* a Longobardis haud fuisse, eamque ob causam ad suam patriam eos repedasse."
Rex enim Alboinus, prudenti, ut diximus, consilio usus,

D

ne

*) Dialog. L. III. c. 38.

**) Diacon, L. III. c. 6.

ne aut miles nimium dispersus ad subita promptus non esset, aut Itolorum animi exacerbarentur, non nisi eam Italiae partem, quae praesenti necessitati sufficere videbatur, occupaverat, suos autem, proprietate praediorum Italis relicta, fructuum parte contentos esse iusserat. Neque Longobardis durum hoc aut intolerandum videbatur, quod in alieno solo prognati omnes, nullisque majorum haereditatibus unquam ditati, huic vitae generi assuefacti erant; Saxones vero, qui agros suos & cetera bona reliquerant, ut domini Italiae essent, stultum arbitrabantur, patriis bonis longe inferiora accipere, eamque ob rem domum repetere decernebant. Quodsi quis Saxones aliam fortassis ob causam ex Italia abiisse existimet, negare tamen non poterit, discessum eorum vires Longobardorum valde immunitate suorum anxios reddere debuisse. Et de plebe quidem quod ea & Gothis & Romanorum Imperatoribus tributa pendere olim consueverat, nihil erat metuendum, nisi a Sacerdotibus forsitan aut a Romanorum nobilibus in Longobardos concitaretur. Erant enim eo tempore Longobardi partim paganæ partim Arianæ superstitioni dediti. Ejectis itaque Sacerdotibus ac Itolorum potentioribus, aut neci datis, bona eorum & ecclesiarum partim sibi ipsis vindicabant, partim Sacerdotibus suis tradebant. Deinde ne exulibus Romanorumque Exarcho spatium ad colligendas copias imperumque in Longobardos faciendum daretur, ipsi expeditione in omnem partem facta, provincias, quas ob suorum paucitatem occupare nequibant, habitatoribus

bus nudare, ac quam maxime desertas penitusque incultas reddere studebant, hoc pacto, securitati suæ optime se consuluisse rati. Hæc cum ita sint, si quis prolata a nobis de origine deque natura feudorum Longobardicorum, animo revolvere velit, speramus, fore, ut ea historiarum monumentis, ipsiusque Feudistæ effatis consentanea esse, judicet.

P A R S II.

§. XXXII.

Nunc ad reliqua pergimus. Ait Feudista: *Nam illi, qui Soldatam habuerunt, vel acceperunt, vel habent, per eam nullum pedagium, sed nec feudi usum acquirunt.* Quoniam qui Soldata fruitur, miles est, certa mercede conductus, ut operas bellicas præstet, facile adparet, usum feudi, id est jus feudi ullum, Longobardici vero omnium minime, illum neutiquam habere. Primo enim contractus cum ipso initus, quemadmodum omnis locatio conductio, vita contrahentium naturaliter finitur; deinde vero mercedem a nemine, nisi ab ipso conducente & illis, qui factum illius præstare debent, exigere potest. Ex quo tertio simul patet, hunc militia fungendi modum, nobilitatem nec supponere ullam, nec probare, multominus acquirere.

§. XXXIII.

Sed de *Pedagio* difficilior quæstio videtur. Fuere, qui aliter legendum esse putarent. Cujus rei causam hanc esse existimamus, quod mutato paulatim, ut fieri solet, quem olim habebat, vocis significatu procedente tempore, non adparebat, qui militi jus pedagii compe-

tere possit. Optimum itaque factu erit, ut quidnam
 ipsis Feudistæ temporibus significaverit, ex seculi illius
 monumentis eruere conemur.

§. XXXIV.

Et nos quidem in ea sumus sententia, vocem esse
 ex duabus compositam, quarum altera sit germanica, al-
 tera semibarbara. Probe novimus, relatum fuisse *agium*
 a viris quibusdam doctissimis, non inter vocabula pro-
 prium sibi significatum habentia, sed inter nudas vo-
 cabulorum terminationes. Sed quod pace illorum dictum
 sit, *agium* iisdem quibus olim natum fuit locis, Italiam
 dico, significatu sibi proprio, eodem quo olim & ho-
 die gaudet, ut idem sit ac præstatio; licet non nisi de
 certo aliquo præstationis genere, usu adhiberi soleat.
 Descendit hæc vox, sed flexione barbara a verbo *agere*,
 quod in deterius recente Itolorum sermone, idem dice-
 bat ac facere aut præstare. Adjiciebatur vero *agium*
 vocabulis aliis, ut causa aut genus præstationis expri-
 meretur. Inde *monetagium*, *paragium*, *apanagium*, *pe-
 dagium*, *homagium* & *agia* alia complura.

§. XXXV.

Priorem vocis partem quod attinet, deducere
 nonnulli originem illius ex latina lingua conati sunt:
 ut *pedagium* idem sit, ac pecunia ob transitum a viato-
 re soluta. Occurrunt autem in seculi illius monumen-
 tis loca, significatum istum minime permittentia. Suffi-
 cit unum adduxisse. Breve loquimur *Innocentii II.*
P. M. ad omnes Archiepiscopos, Episcopos &c, ex hor-
 tatorium, ut a fratribus hospitalis Hierosolimitani vel
 eorum hominibus *pedagium* seu alterius generis telo-
 nium

nium exigi non permittant, d. d. 12. Kal. Mart. 1130. in Lunig. Cod. dipl. Ital. T. IV. p. 1453. Sancit ibi Papa, "ne a præfatis fratribus vel eorum hominibus de eorum victualibus, vestimentis, pecudibus seu de aliis rebus eorundem usibus deputatis, *Pedagium*, vendam, *passagium*, caritagium seu aliam quamlibet consuetudinem exigere præsumant."

§. XXXVI.

Lubenter concedo, eidem, de qua loquimur, voci eodem ævo eundem tributum fuisse significatum, quem *passagio*. Exemplum præbeat privilegium *Friederici I. Imp. l. c. p. 1458.* fanciens, "ut nemo præsumat fratres ordinis S. Joh. Hieros. angariare, vel implacitare aut *ab illis inpontium sive navium aut portarum transitu pedagium accipere*, aut in foris telonium capere &c." Hoc quidem loco *pedagium* disertis verbis pecunia est ob transitum soluta. Itaque, cum vox hæc modo idem modo aliud dicat, duos habeat significatus, oportet, alterum latius patentem, alterum magis limitatum, qui cum illo, perinde ut species cum suo genere aliquid commune habeat, illique quodammodo sit similis. Ratio in promptu est. Eadem enim vox, ut rebus duabus diversitatem arguentibus adhiberi possit, res illas aliquam inter se similitudinem habere necesse est: eadem vero similitudine illa, effici novimus, ut res diversæ ad idem genus referantur. Oportet itaque, ut ex duabus rebus communem sibi appellationem habentibus, aut altera sit genus altera species; aut utraque sub aliquo genere comprehendatur. Certum profecto est, Feudistam de Soldatæ juribus scribentem,

eam præstationis speciem, qua permissio pontem aut portam transeundi redimitur, in animo minime habuisse.

§. XXXVII.

Latius autem patens pedagii significatus, sequenti modo erui posse videtur. Posterior vocis pars præstationem innuit; omnis vero præstatio, cum aut debitum sit, aut a voluntate dantis pendeat, genus præstationis, ad quod pedagium referendum, ex priori vocis parte dijudicandum est. Quam si attentius consideramus, eandem esse vocem, qua Germani voluntarias præstationes olim appellabant, perspicimus. His enim commune nomen erat *Bedde*. Quo factum, ut quidquid a populo principibus pendebatur, nec pendere antiquitus fuerat, ad *Beddam* referretur. Illis enim temporibus, quemadmodum (quod nos quidem sciamus,) & nostris fieri fœvit, principes tributa minime imperabant, sed pendere a civibus, nisi grave foret, amice flagitabant.

§. XXXVIII.

Porro latiore interdum pedagio significatum fuisse, adparet ex eo, quod in quibusdam monumentis idem significet ac *Gabella*. Exempli loco sint litteræ Communitatis Florentinæ ad Communitatem Bonnoniæ de præsidio castro Plamatii imponendo, ejusque sustentatione scriptæ, d. d. 20. Jan. 1299. apud Lunig. T. IV. Cod. Ital. dipl. pag. 46. "Precamur - - quod ipsi vestri cum nostris curialiter, & amice se gerant, & quod ipsis castellanis & peditibus nullum faciatis vel permit-
tatis auferri de salmis victualibus & rebus eorum, pe-
dagium

"*dagium* vel *gabellam*, nostris precibus, gratia & amore." Gabella, prout cuilibet attentius consideranti facile patet, vox est Germanicæ originis, a *Gabe* descendens, quasi præstatiunculam dicas. Latioris itaque est significationis, eamque ob rem explicationis gratia, pedagio jungitur, ut eadem res duobus exprimeretur nominibus. Quodsi quis gabellæ propter illata oppidis esculenta præstari tum solitæ, naturam eandem ac *accisæ* nostræ, idest contrariam pedagio fuisse existimet, haud parum profecto is falleretur. *Accisæ* enim multis postea ætatibus in Italia inventa, & si hariolari fas est, ad diminuendam fortassis hominum multitudinem, qua tunc Italia abundabat, introducta fuit. Illis profecto temporibus, nulla omnino *accisæ* pendebatur, sed esculentorum particula quædam, tanquam munusculum grati animi signum ædilibus, aut quibus ea res curæ erat, a vendentibus offerebatur. Quæ cum ita sint, facile apparet, eandem rem alibi pedagii, alibi gabellæ nomine venisse, ac Florentinos ideo nomen utrumque conjunxisse.

§. XXXIX.

Supereft, ut dispiciamus, quidnam Vasalli, ut sibi præstetur, flagitare potuerint? Denegat soldatam habentibus idem jus Feudista. Similes autem hi illis erant, hac quidem in re, ut militarent utrique; dissimilitudinis hæc erat ratio, quod soldatam habens, toto militiæ tempore mescedem a conductore accipiebat. Vasallus a domino nullam, sed ex feudo se ipsum sustentare cogebatur. Hoc, in expeditione versanti, quoniam valde difficile imo plane impossibile esse poterat, concedi debebat omnino, ut necessaria vitæ adminicula ab aliis acciperet: necessa-

necessaria vero vasallo in expeditione versanti esse hospitia, cibos, equorum pabula, subinde etiam munuscula, nemo non videt. Eleganter itaque Feudista voce Pedagogii usus est. Exprimit enim illa naturam juris Vasallo concessi, atque ad plura illud tendere, sive plures illi esse partes potentiales, simul innuit.

§. XL.

Ad partes, quas modo diximus, refero: jus *albergarie*, *hospitii*, *fodri*, *exeniorum*, & si quæ his sunt similia.

§. XLI.

Nec nimia hæc erant. Æquitate certe nitebantur. "Erat sane, teste Diacono L. III. c. 16, erat inquam hoc "mirabile in regno Longobardorum, nulla erat violentia, nullæ struebantur infidiæ, nemo aliquem *injuste angariabat*, *nemo spoliabat*, non erant furta, non atrocinia, "unusquisque quo libebat sine timore pergebat." Miles in expeditionem non proficiscebatur, nisi Regis jussu, ut summo veret hostes, solitos tunc rapina, incendiis, cæde grassari. Justum itaque erat, ut militi vitam periculis objicienti, quo res Italarum, prædia, inquam, fundos, uxores, liberos, in tuto collocaret, præberetur ab his, quo sustentaret illam. Pacis enim tempore, quod dominia prædiorum Italis relicta fuerant, excepta frugum tertia parte, nihil accepisse Longobardos, supra retulimus. Quod tributum genus si cuiquam nimis grave forsitan videatur, respondebimus illi Scriptoris cujusdam celeberrimi verbis. *) Sic enim ille: "Vir quidam, "inquit,

*) Murat. Annal. Ital. P. III. ad a. 575.

“inquit, eruditione celebris, maxime miseram tunc Italorum fuisse conditionem existimat, coactos enim fuisse, ait, ut tertiam frugum partem Longobardis deberent. Quasi nulli nunc essent Italiae habitatores ! qui singulis tributorum generibus in unam summam collectis, Principi suo tantundem ac olim Longobardi exigebant, imo longe plura dependere coguntur. Et cum Longobardorum, barbarae nempe gentis, dominationem, dominationi Romanorum nequaquam comparandam esse, ille judicet, meminisse profecto debuisset, quot Romani agros Italiae populis civitatibusque abstulerint, ut suas ibi colonias conderent, aut veteranos suos praemio donarent. “ Summa praeterea provinciarum fertilitas illis temporibus facile efficiebat, ut res ad vitam necessariae, propter maximam earum copiam, cuivis praebere possent.

§. XLII.

Cum vero deficiente Carolingorum imperio, Italia internis diffidiis turbari coepisset, ac Germanorum inde Regum auctoritas gravissimis turbis impeteretur, malumque in tantam vim excresceret, ut Dux Duci, Civitas Civitati bellum inferret, grave omnino ac intolerabile videbatur habitatoribus, ut militibus, non Regis, sed Ducum aut Civitatum jussu, in expeditionem proficiscentibus, absque sine pedagia praestarent. Quo factum est, ut eorum haud pauci, regibus facti supplices, id impetrarent, ne militibus nisi Regis jussu, vel ipso praesente, in expeditione versantibus, pedagia praestarent. Hujus rei exempla, ex multis pauca adducere visum fuit, quo appareat, primo, quidnam milites sibi praestari voluerint; E deinde

deinde quibusnam personis, ipso Feudistæ seculo, præstrandum erat.

§. XLIII.

Primum locum damus privilegio & confirmationi omnium bonorum & proprietatum communitatis & civitatis Comachi. d. d. 16. Kal. Jun. 1177. apud Lunig. T. IV. Cod. dipl. Ital. p. 11. 12. "Quia nostri cives Comaclenses nostræ celsitudinis clementiam postularunt, ut eos continua foveremus tuitione nostri Mundiburgi solatio, itaque per hujus nostri Mundiburgi paginam confirmamus & roboramus omnes eorum proprietates & jura. Jubemus itaque, ut nulla persona hominum, sive publica sive privata, sive militaris vel curialis cujuscunque gradus vel conditionis sit, tam dignitatis quam religiositatis liceat intromittere seu invadere vi vel clam de supradictis rebus nostris - - - tam de his quæ nunc habetis, quam ex illis quæ antea habueritis, nisi noster proprius nuntius semel per omne biennium ad legem & justitiam faciendam cum 12. hominum, aliter nulli liceat vobis exquirere, vel tollere ullum *tributum* seu *fodrum*, vel aliquod teloneum, neque *commendationem habere*, neque *hospitium facere* &c."

§. XLIV.

His adjungimus diploma Frid. I. quo castrum Medicinæ in provincia Bonnoniensi situm, variis privilegiis donavit. d. d. 3. Id. Maji 1155. l. c. p. 9. "Noverit regni fidelium solers industria, quod fideles regni nostri de Medicina in justitia sua *ad servitium regni conserrare volentes*, regia auctoritate precipimus, ut castrum "medi-

“*medicinæ reedificetur, & in usum seu utilitatem suam amplificetur; ad solum itaque regni servitium. Vacantes ab omni districtu, feudo 1) albergari, censu, nec non ab omni exactione immunes subsistant, nec aliqua regni civitas magna seu parva eos inquietare præsumant. &c.*“

§. XLV.

Addimus diploma Caroli M. Fortunato Patriarchæ Gradenſi dadum d. d. Id. Aug. a. 803. l. c. p. 1511. “*Jubemus ut in vicis, villis seu rebus vel reliquis possessionibus, nullus judex publicus injuste ad causas audiendum, vel feuda 2) exigendum, nec manciones, seu parvas faciendum, nec ullas redibitiones injustas requirendum se ingerere aut exactare præsumat.*“

Quid hoc sibi velit, declarat, *privilegium Angeli Ducis Venetiarum pro Joanne Abbate Ecclesiæ S. Hilarii* d. dt. m. Martio 814. l. c. p. 1515.

“*Nullus de publicis nostris Gastaldis, vel aliqui de nostro palatio missi vestros audeant inquietare, vel molestare, aut in angariam mittere, aut exenia ab eis aliqua exigere. Iterum ergo placuit interdicere nostræ Gradenſis sedis Patriarchis sive nostris Rivoaltenſis sedis Episcopis, ut nullum ex vobis invitis audeant ad concilium trahere, nec ullam angariam, vel prandia & exenia a vobis exquirere liceat aliqua &c.*“

E 2

§. LXVI.

1) 2) En feudi vocem idem significantem ac tributum, aut si mavis tributi genus, fodrum. Quod profecto explicare nunquam poteris, nisi scias Longobardorum moribus feudum aliud non fuisse, nisi certam fructuum partem, a prædiorum dominis militi præstitam, minime vero dominium utile ipsius prædii.

§. XLVI.

Tandem, ut appareat, quinam pedagium sibi præstari voluerint, sequentia subjicimus.

CONRADI II. instrumentum donationis Ecclesiæ Parmensi de toto comitatu Parmensi factæ d. d. prid. Kal. Jan. 1029. l. c. p. 1410.

“Nemo *Archiepiscopus, Episcopus, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes* vel cujuslibet ordinis aut officii quispian prænominatam ecclesiam de collato sibi a nobis beneficio, videlicet *prædictum Comitatum* tam intra urbem, quam extra, ut diximus, inquietare molestare, aut *herbergarias*, aut aliquas inde-*) exigere præsumat.”

§. XLVII

Diploma OTTONIS IV. ecclesiæ Ravennatensi datum d. d. 4. Kal. Nov. 1209. l. c. p. 21.

“Nihil omnino *præstare* compellantur, non per aliquam a nobis missam vel mittendam alicui jurisdictioni personam præpositam vel præponendam majorem minoremve, non per *Marchionem* vel *Ducem*, non per *Comitem, Capitaneum* vel *Valvasorem*, non per *Civitates* aut *Consules* civitatum, non per *Rusticos* vel *aliquem Comitatum* vel *singularitatum*, sed nec aliquam collectam vel exactionem, quocunque nomine censeatur, vel *hospitationes per aliquem vel prædictorum* inviti præstare cogantur. - - - *Salvo jure imperii* in omnibus his quæ nunc possidet, & de jure debet habere.

§. XLVIII.

Privilegium Frid. I. ecclesiæ S. Georgii, quæ in Urbe Venet. sita est, 1177. concessum l. c. p. 1549.

“Impe-

*) Decesse quædam apparet,

“Imperialis nostræ auctoritatis edicto statuimus, ut
 “nullus *Patriarcha, Archiepiscopus, Episcopus, Dux, Marchio,*
 “*Comes, Vicecomes, Advocatus, Vicedominus, Gastaldus, Villi-*
 “*cus, Decanus,* & nulla prorsus magna seu parva, eccle-
 “siastica aut secularis persona, per *Albergaria* vel thelo-
 “nii vel *fodri* occasionem, nec per alicujus eventus, nec
 “per aliquod *exactionis aheriusve gravaminis ingenium,*
 “prænommatum monasterium inquietare seu molesta-
 “re, aut disvertire præsumat &c.

§. XLIX.

Et hæc quidem sunt, quæ his de rebus in medium
 nunc producenda duximus. Quorum aliqua, si Tibi
Leitor benevole fortasse minus probantur, Tuum erit,
 aut meliora nos minime invitos docere, aut occasionem
 præbere, ut quæ obscuriora apparent, majori lu-
 ci reddantur.

THESES EX OMNI IVRE.

EX IVRE NATVRAE.

I.

Jus Natura vel gentium est lex Dei aeterna, homini per rectam rationem intimata, indicans, quid faciendum omittendumve.

II. Causa belli justificativa non est ratio cogendi Barbaros ad fidem Christianam aut meliores mores.

III. Nec potentia vicina crescens ad conservandum aequilibrium.

IV. Pactum, quo quis juri in regnum succedendi renuntiat, nocet successoribus.

V. Ut hostem a tergo prementem evitemus, non licet in territorio neutro vi occupare castrum.

EX IVRE CANONICO.

I. In dubio Concordata Nationis Germanicae interpretatur in favorem Ordinariorum.

II. Capitulationes, quae praescribuntur electis in Episcopum a Capitulis Germaniae iusta nituntur ratione.

III. Principibus secularibus in subditos suos non competit jurisdictio ecclesiastica.

IV. Testamentum in foro soli nullum, etiam nullum est in foro poli.

V. Episcopus ad consequendas decimas potest A. C. addictos excommunicare, cujus effectum interrogatus ostendam.

EX IVRE PVBLICO.

I. In dubio, an in loco quodam publicum Religionis exercitium in anno normali viguerit, probatio incumbit A. C. addictis.

II. Capitulares reservato ecclesiastico renuntiare, et consentire nequeunt, ut eorum Antistes ad sacra A. C. transiens, praelaturam retineat.

III.

- III. In Electione Imperatoris sufficiunt vota majora respectiva.
- IV. Imperator in electionibus Pralatorum Germ. jure, dandi exclusivam, non gaudet, ut in electione S. Pontificis.
- V. Jus eligendi Imperatorem inbaret territorio; inde non videndum, qua ratione excludantur, sede vacante vel impedita, Capitulum legati in electionibus Imperat.

EX IVRE CIVILI ET PRIVATO.

- I. Error communis non facit jus.
- II. Usufructuarius, consentiente domino, fundo usufructuario servitutum imponere potest.
- III. Invalidum actum non revalidat juramentum.
- IV. Compensatio locum habet, non obstante juramento, quod velim solvere.
- V. Religiosus post emissam professionem, successionis incapax, transiens, ad A. C. religionem, non potest hereditatem ab intestato alias sibi obventuram pretendere.

EX IVRE POLITICO.

- I. Conjunctio potestatis ecclesiastica & secularis in S. R. I. Principibus Ecclesiasticis resurgens, Ecclesia & Imperio vere est utilis.
- II. Suprema in Academiis inspectio Principibus secularibus non potest negari.
- III. Injurius in Principem secularem, qui ei omne jus circa bona ecclesiastica aufert.
- IV. In locis mixte religionis, non ferendi sermones, quos plebs miscet de religione & fidei articulis, in publicis conventibus & populi.
- V. Non omnia, que Principi utilitatem asserre possunt, more pseudo politicorum accensenda sunt regalibus, sed justis iisdem statuendi limites.

EX

EX IVRE FEVDALI ET CRIMINALI.

- I. In feuda Imperii majora succedere volens, natus sit ex matrimonio equali.*
- II. Etiam adulterinus legitimatus per subsequens matrimonium succedit in feudum, ut fratres legitimos etiam ante suam legitimationem natos excludat.*
- III. Principibus competit jus aggratiandi in omnibus delictis.*
- IV. Per promiscuas penas infamiae, relegationis & fustigationis non obtinetur finis penarum.*
- V. Contra absentem non potest ferri sententia in delictis panam corporis afflictivam inferentibus.*

Signore!

quando le palme immortali
Di tuo certame premio merito
Le dotte tempie trionfatori
Con un verde perenne cingono
Una speranza mi dice al cuore
Che la tua gentilezza al un amico fedele
In poche parole i ardenti voti
Di suo ossequio sinceri pegni
Esprimer permetterà, e di pregarti
Di non scordar il questo fervore
Che resta all'ombra da tutto 'l cuore

Umilissimo

F. DE BENTZEL.

Quid tentas? cathedram scandis, librique secundi,
Ad titulum decimum feudorum scripta tueris.
Sic est: nec miror, namque est tibi nobile doctis
Nomen Cognatis, quorum præclara virorum
Facta sequi & raras dotes æquare laboras.
Hoc pater, hoc mater laudat, fraterque sororque,
Erbacum & florens in Rees Ecclesia plaudit,
Plaudit Valvasor, plaudit Capitaneus omnis.

F

Gra-

Gratulor inde tibi, è toto quoque pectore plaudo
Et precor, ut fidus semper mihi Thefeus extes.

ita vovet, ita precatur

J. THEOD. BVDDEN

Hildesienfis J. U. C.

Si verbum est verax: dat Justinianus honores
Exin Te certò gloria rara manet.

Nam Tua Te virtus, & rara scientia Juris
Reddere jura docet Cæfaris atque Dei.

Ast nunc ad proprias remeans feliciter oras,
Cultorem æternum me, rogo; crede tui.

Plurimum Reverendo, Prænobili, ac Doctissimo Domino
Defendenti ad summos in utroque Jure Honores

sIC sInCere anseLMVs gorDon

O. S. B. Servus devinctissimus applaudit.

Votre vertu, votre science, votre conversation agreable
M'affurent toujours de votre amitié inalterable.

P. B. G.

Farewell dear Sir, you leave behind
Your Servant, and your trusty friend

F. E. G.

Anti.

Antiquam feudi docto conamine formam,
Et Longobardis jura Sacrata doces.
Te Valvaforis vox enucleata verustæ
Historiæ clarum cognitione probat.
Te veluti fido gaudet Themis alma vafallo,
Et tibi divitias tradidit ipsa suas.
Fulgebisque tuos inter Capitaneus olim
Insignis Sacræ gloria militiæ.
Comprobat augurium virtus, quâ splendida lucet
Doctrina, ut claro Cynthia Sole micat.
Has Laudes, meritosque tibi dum grator honores
Omnia de toto pectore fausta precor
Corpora nostra locus sejunget, pectora nunquam,
Rumpet amicitia vincula nulla dies.

ita precatur

P. HIERONYMVS KAYSER
Profess. Erbacensis Opponens.

Et Tu bella movens telum Patriota minaris!
An nescis, mundo belli fati esse periculum?
Non hostem certè, sed Te profiteris amicum,
Dum mihi, non subito credas, Vicinia dixit:
Justa sed arma tui belli, conscende theatrum,
Et non Relligio, regio non ingemet ulla;
Ostendas, quod Sola tui doctrina meretur
Inscribi Doctis: erit urbs Erfordia testis.

aMICo sVo DILeCto

ita applaudit, & se commendat

Servus obsequiosissimus

J. G. I. KÜSTNER J. C.

* * *

Animum ferri dote committit formam
 Te Longobardum dicitur carere dote
 Te Valerius vox cunctum veritas
 Historic curam cognitione probat
 Te velle ad eandem Thoma sunt valis
 Te in dicitur nobis sola dicit
 Te adque tuos inter Capiteus olim
 Intra te te Gloria militis
 Contrahit dicitur a virtus, que fidei dicitur
 Te dicitur in clero Cyndis sola dicitur
 Has l' dicitur meritorum tibi dicitur error honorat
 Omnia de toto peccato saluti dicitur
 Corpora nostra locum se iungit peccata mundum
 Haec per amicitia vincula nulla dicitur

P. HERONIMVS KAYSER
 P. dicitur Episcopi Oppidum

Et tri bella novus testam. Formam minant
 An telus mundo belli, de est dicitur
 Non hellea dicitur, sed te pro dicitur autum
 Inm dicitur non sibi dicitur, V dicitur dicitur
 Te dicitur in belli, concende dicitur
 Te dicitur, regio non sagmet dicitur
 Te dicitur, quod sola dicitur dicitur
 Te dicitur, et dicitur dicitur dicitur
 AMICO VO dicitur

G. I. RUSTEN K.C.

* * *

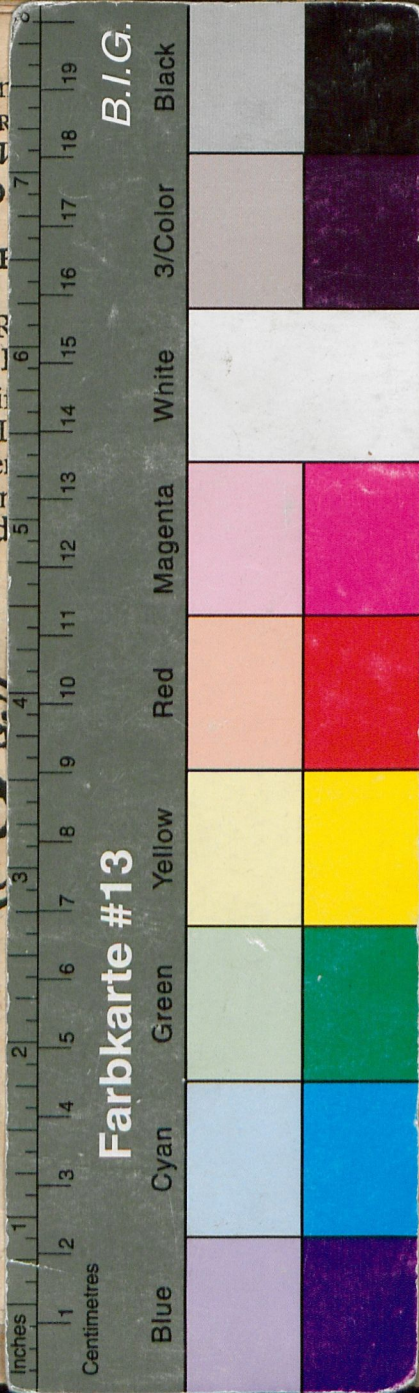

ULB Halle
005 355 710

3

B.I.G.

Farbkarte #13

1757.1

32
5

DISSERTATIO INAUGVRALIS IVRIDICA

AD

TIT. X. LIBRI II.
F E V D O R V M

QVAM

ANNVENTE ICTORVM ORDINE ILLVSTRI
IN ALMA VNIVERSITATE ERFORDIENSI
VNA CVM SELECTIS EX OMNI IVRE THESISIBVS
DEO ASPIRANTE, ET PRAESIDE
AD CAPESSENDOS SVMMOS IN VTROQVE
IVRE HONORES

PVBlico ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT.

IACOBVS ENGELBERTVS
BIRCKENSTOCK

RHINGAVO - ERBACENSIS

INSIGN. ECCLES. COLLEGIATAE B. M. V. IN REES
CANONICVS

IN AVDITORIO ICTORVM MAIORI HORIS CONSVETIS
DIE XXV. APRILIS MDCC LVII.

ERFORDIAE,
Typis HERINGIANIS, ACAD. TYPOGR.

